

### РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМА УДОСКОНАЛЕННЯ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ПРЕДМЕТІВ ПРИРОДНИЧО-МАТЕМАТИЧНОГО ЦИКЛУ

УДК 378.013+370.711

Н. О. Пономарьова

Харківський національний педагогічний університет  
імені Г.С. Сковороди

#### СУТНІСТЬ ТА СТРУКТУРА ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНФОРМАТИКИ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ ЗІ ШКОЛЯРАМИ

*Невід'ємною складовою навчально-виховного процесу в загальноосвітній школі є професійна орієнтація учнів, а підготовка школярів до професійного самовизначення – одне із важливих соціально значимих завдань професійної педагогічної діяльності вчителя. В статті проведено аналіз та узагальнення сучасних підходів до визначення складного та багатоаспектного поняття готовності майбутніх учителів інформатики до профорієнтаційної роботи зі школярами. Готовність майбутнього учителя до проведення профорієнтаційної роботи зі школярами розглядається як сукупність відповідних загальних та спеціальних знань, умінь та навичок, стійкого бажання здійснювати цю діяльність та здатності оцінювати рівень власної підготовки та підвищувати його. На підставі порівняльного аналізу основних підходів до виділення складових готовності майбутнього учителя до проведення профорієнтаційної роботи зі школярами у її структурі виділено мотиваційно-ціннісний, когнітивний, практично-діяльнісний та рефлексійно-оцінювальний компоненти. Перспективою подальших наукових досліджень визначено розробку онволеного змісту складових готовності майбутніх учителів інформатики до професійної орієнтації школярів з урахуваннями сучасних особливостей ІТ-галузі як сфери професійної орієнтації та специфіки викладання в загальноосвітній школі навчального предмету «Інформатика».*

**Ключові слова:** підготовка майбутніх учителів інформатики, профорієнтаційна робота, готовність до проведення профорієнтаційної роботи, компоненти готовності, мотиваційно-ціннісний компонент, когнітивний компонент, практично-діяльнісний компонент, рефлексійно-оцінювальний компонент.

**Постановка проблеми.** Приведення усіх складових професійної підготовки майбутніх учителів у відповідність до сучасних вимог суспільства та змін, що відбуваються в соціально-економічній, духовній та гуманітарній сферах в Україні визнано одним із основних завдань вищої педагогічної освіти [1]. Дійсно, учитель є ключовою фігурою в системі освіти, а якість його професійної підготовки постає визначальними фактором успішності роботи усієї загальноосвітньої школи. З іншого боку, підвищення рівня вищої педагогічної освіти обумовлено потребою у створенні належних умов для подальшого успішного професійного становлення й самих майбутніх учителів та їх найбільш повної особистісної професійної самореалізації. В цьому контексті, на думку провідних науковців та педагогів, сучасна освітня парадигма вимагає формування у випускників вищих педагогічних навчальних закладів готовності до здійснення професійної педагогічної діяльності, сутність та складові якої стали предметом низки наукових розвідок.

**Аналіз актуальних досліджень.** У психолого-педагогічних дослідженнях А.М. Алексюка, А.М. Бойко, С.У. Гончаренко, М.Б. Євтуха, І.А. Зязюна, В.І. Лугового, І.П. Підласого, І.Ф. Пропокенка, Г.В. Троцько та ін. розкриваються питання змісту сучасної педагогічної освіти. Проблема готовності до здійснення професійної педагогічної діяльності знайшла відображення в наукових працях Ю.К. Бабанського, М.Й. Боришевського, А.Д. Ганюшкіна, М.І. Дьяченка, І.А. Зязюна, Є.А. Калініна, Л.В. Кондрашової, О.І. Мешко, Н.Г. Ничкало, Л.Е. Орбан, О.Я. Савченко, В.О. Сластьоніна та ін. При цьому дослідники постають єдиними у думці, що невід'ємною складовою навчально-виховного процесу в загальноосвітній школі є професійна орієнтація учнів, а підготовка школярів до професійного самовизначення – одне із важливих соціально значимих завдань професійної педагогічної діяльності вчителя. Разом з тим, готовність майбутніх учителів інформатики до профорієнтаційної роботи зі школярами, визначення її структурних складових, їх змісту, рівнів та критеріїв сформованості стали предметом наукових досліджень порівняно нещодавно та не знайшли повного відображення у працях психологів та педагогів.

**Мета статті:** аналіз та узагальнення сучасних підходів до визначення поняття й структури готовності майбутніх учителів інформатики до профорієнтаційної роботи зі школярами.

**Виклад основного матеріалу.** Поняття готовності майбутніх учителів до професійної педагогічної діяльності є складним та багатоаспектним. Згідно з особистісним підходом, вчені визначають його як інтегративну якість особистості, цілісне комплексне новоутворення особистості, її стійку характеристику, комплекс індивідуально-психологічних якостей, систему знань, умінь та навичок, що сприяють успішній професійній діяльності і т.п. [2].

В роботах О.О. Негріводи, Д.Ж. Завітренко, М.Є. Чумака, І.М. Чорної, Г.О. Парховнюк, О.М. Пшеничнова, Б.М. Утегенової, Л.В. Курочкиної, Л.В. Тищенко та ін. зазначається, що важливою складовою професійної підготовки майбутніх учителів є формування їх готовності до профорієнтаційної роботи зі школярами. У психологічних дослідженнях І.М. Чорної психологічна готовність майбутнього вчителя до профорієнтаційної роботи описується як специфічний стан його особистості, що інтегрує у собі психологічну налаштованість та професійну підготовленість до здійснення даного виду діяльності [3]. Д.Ж. Завітренко та О.М. Пшеничнов сходяться у тлумаченні готовності майбутніх учителів до професійної орієнтації учнів основної школи як новоутворення в структурі особистості, що дає змогу майбутньому професіоналу виконувати певний вид діяльності, забезпечує ефективність виконання цієї діяльності, з'являється на певному рівні його особистісного розвитку, формується під впливом соціального середовища, навчання і виховання [4,5]. М.Є. Чумак, Б.М. Утегенова, Л.В. Курочкина визначають готовність майбутнього вчителя до профорієнтаційної роботи з учнями загальноосвітніх навчальних закладів як стійку інтегративну якість особистості. М.Є. Чумак характеризує її усвідомленим прагненням і спрямованістю на організацію профорієнтаційної роботи, здатністю прогнозувати і створювати умови для самостійного вибору учнями індивідуальної траєкторії професійного розвитку, його стимулювання, формування і корекції, сформованістю педагогічної рефлексії і високим рівнем оволодіння психолого-педагогічними і спеціальними знаннями, відповідними вміннями і навичками, які забезпечують успішність виконання профорієнтаційних функцій, що проявляються у використанні, самостійному конструюванні і модифікації профорієнтаційних засобів, розробці диференційованих (індивідуалізованих) програм профорієнтації учнів на основі індивідуальних навчальних планів (індивідуальних освітніх маршрутів) [6]. Л.В. Курочкина вказує, що ця характеристика особистості виявляється в усвідомленні

соціальної та особистісної значущості профорієнтаційної діяльності, наявності установки на надання сприяння учням в процесі професійного самовизначення, володінні загальнокультурними і професійними компетенціями, що забезпечують здатність до організації і аналізу результатів педагогічного супроводу професійного самовизначення школярів [7]. Б.М. Утегенова акцентує на значущості готовності до профорієнтаційної роботи для розвиваючого переходу студентів-майбутніх педагогів від професійної підготовки до професійної діяльності [8]. Досліджуючи готовність майбутніх учителів до професійно орієнтаційної роботи зі старшокласниками, О.О. Негривода визначає її як сукупність спеціальних знань, умінь, навичок, необхідних учителям для надання допомоги учням у виборі майбутньої професії у школі; самореалізацію в педагогічній діяльності; позитивне ставлення до профорієнтаційної роботи; свідоме бажання займатись нею; емоційну стійкість; врівноваженість; настанову на активні, цілеспрямовані дії [9].

Ґрунтуючись на результатах аналізу наукових джерел, вважаємо, що готовність майбутнього учителя до проведення профорієнтаційної роботи зі школярами виявляється у сукупності відповідних загальних та спеціальних знань, умінь та навичок, стійкому бажанні здійснювати цю діяльність та здатності оцінювати рівень власної підготовки та підвищувати його.

Щодо виявлення складових готовності майбутнього учителя до проведення профорієнтаційної роботи зі школярами, то в психолого-педагогічних дослідженнях пропонуються різні точки зору на це питання.

У таблиці 1 наведено порівняльний аналіз основних підходів до виділення складових готовності майбутнього учителя до проведення профорієнтаційної роботи зі школярами.

Таблиця 1.

**Складові готовності майбутнього учителя до проведення профорієнтаційної роботи зі школярами**

| Автор                                                                      | Негривода О.О.         | Завітренко Д.Ж. | Чумак М.Є.            | Чорна І.М.         |                             | Пшеничнов О.М.        | Курочкіна Л.В.        |
|----------------------------------------------------------------------------|------------------------|-----------------|-----------------------|--------------------|-----------------------------|-----------------------|-----------------------|
| Складові готовності майбутнього учителя до професійної орієнтації школярів | Мотиваційний           | Мотиваційний    | Мотиваційно-ціннісний | Мотиваційний       | Психологічна налаштованість | Емоційно-мотиваційний | Мотиваційний          |
|                                                                            | Емоційно-вольовий      | Я-компонент     | Оціночно-рефлексивний | Емоційний          |                             |                       | Оціночно-рефлексивний |
|                                                                            | Когнітивний            | Когнітивний     | Змістовно-операційний | Когнітивний        | Професійна підготовленість  | Когнітивний           | Когнітивний           |
|                                                                            | Операційно-діяльнісний | Практичний      |                       | Операційно-дійовий |                             |                       | Діяльнісний           |

Отже більшість дослідників єдині у поглядах на окреслення мотиваційного, когнітивного та діяльнісного компонентів у складі готовності майбутнього учителя до проведення профорієнтаційної роботи зі школярами та зважають на необхідність врахування рефлексивної складової цієї діяльності.

Проаналізуємо зміст вказаних складових готовності майбутнього учителя до проведення профорієнтаційної роботи зі школярами.

*Мотиваційна складова* готовності майбутніх учителів до профорієнтаційної роботи зі школярами, на думку науковців, як необхідна передумова формування мотивів поведінки та діяльності особистості в цілому, є однією з головних і визначає успішність діяльності [10].

Негрівода О.О. мотиваційний компонент характеризує як позитивне ставлення до профорієнтаційної діяльності, свідоме бажання займатись нею, переконаність в її значенні; стійку ціннісну орієнтацію педагога на розв'язання профорієнтаційних проблем; стійку та усвідомлену потреба в оволодінні знаннями, вміннями, навичками, необхідними для успішного здійснення профорієнтаційної діяльності; прагнення домагатись успіхів, не зважаючи на можливі труднощі, пов'язані із специфікою профорієнтаційної роботи зі старшокласниками; - стійкий, глибокий інтерес до профорієнтаційної діяльності, бажання реалізувати в ній свої можливості. Проявляється даний компонент у стійкій позитивній мотивації, ціннісних орієнтаціях, інтересах, меті, переконаннях, потребах, установках, активній життєвій позиції особистості майбутнього вчителя, цілеспрямованості і наполегливості, готовності до постійного самовдосконалення [9]. Чорна І.М. зазначає також, що емпіричним показником сформованості мотиваційного компонента є усвідомлення учителем особистої відповідальності за об'єктивність профдіагностичних досліджень та ефективність протікання профорієнтаційної діяльності в цілому [3]. Критеріями сформованості мотиваційного компоненту є чіткість ієрархічної структури мотивів, їх стійкість та дієвість, глибина та усвідомленість [3,4]. У роботах Курочкиної Л.В. вказується на необхідність усвідомлення вчителем значущості педагогічного супроводження професійного самовизначення школярів та намагання його здійснювати. Зауважимо, що поняття педагогічного супроводження та педагогічної підтримки набувають поширення у сучасних психолого-педагогічних дослідженнях і, стосовно професійного самовизначення, уявляються перспективним напрямом подальших наукових розвідок [7].

Сукупність психолого-педагогічних знань про сутність педагогічного супроводження професійного самовизначення школярів являє собою *когнітивний компонент* готовності майбутніх учителів до профорієнтаційної роботи зі школярами.

Щодо когнітивного компоненту готовності, то він (за Негріводою О.О.) характеризується як усвідомлення цілей, реалізація яких забезпечить розв'язання певного завдання; усвідомлення і оцінка умов, за яких відбуватиметься профорієнтаційна діяльність, знання специфіки цієї роботи; актуалізація досвіду, пов'язаного з виконанням завдань та вимог подібного характеру; високий рівень інтелектуального розвитку, здібність до переробки нової інформації, інтелектуально-логічні здібності, асоціативність сприймання, творче мислення, уява, інтуїція, незалежність суджень; професійна компетентність; теоретико-методологічна підготовка майбутніх вчителів; система знань психологічних основ профорієнтаційної роботи у школі [9]. Завітренко Д.Ж. до цього компоненту включає передусім знання предмету і способів професійної діяльності у галузі професійної орієнтації, серед яких як найважливіші виділяє знання про вікові особливості учнів, специфіку педагогічного супроводження професійного самовизначення учнів, мінливість та різноманітність світу професій, кон'юнктуру ринку праці [4]. Чорна І.М. додає до переліку емпіричних показників сформованості когнітивного компонента відносить знання змісту та суті профорієнтаційної роботи, знання аспектів профорієнтації, знання структури системи профорієнтаційної роботи у школі, знання особливостей профорієнтаційної діяльності вчителя, знання компонентів та категорій профорієнтації; прикладні знання; знання методів профдіагностики [4]. Критеріями оцінки когнітивного компоненту готовності

майбутніх учителів до профорієнтаційної роботи вважають глибину, міцність, усвідомленість знань [3,4].

*Діяльсисний (операційно-діяльнісний) компонент* готовності майбутнього вчителя до профорієнтаційної роботи зі школярами характеризується як актуалізація всієї сукупності знань учителя, співставлення розв'язання конкретних проблем та завдань і трансформація способів діяльності, переведення їх «на мову практичних дій»; визначення на основі знань, досвіду та оцінки намічених умов діяльності, найбільш ефективних способів, методів та прийомів розв'язання завдань, що здійснюється через систему вмінь, професійно-важливих якостей та здібностей [9]. Завітренко Д.Ж. такий компонент називає практичним і в ньому суттєвим вважає виявлення точності вмінь та навичок, розрізняючи загальнотрудові та спеціальні вміння. Спеціальні вміння передбачають здатність студента самостійно знаходити, користуватися та забезпечувати інформацією процес педагогічного супроводження професійного самовизначення учнів основної школи (інформація про індивідуальні особливості учня, вимоги конкретної професії, попит на ринку праці тощо) [4]. Перелік та опис системи умінь (організаційних, комунікативних, інформаційно-орієнтаційних, конструктивних, дослідницьких, діагностичних, корекційних) щодо профорієнтаційної роботи зі школярами наведено у роботі Г.О. Парховнюка [11]. Емпіричними показниками сформованості операційно-дійового компонента є (за Чорною І.М.) є вміння адекватно підбирати та використовувати методики профдіагностики; вміння узагальнювати результати комплексного дослідження; вміння використовувати дані науково-методичної літератури для розробки навчального професіографічного матеріалу; вміння скласти професіограму; вміння скласти профорієнтаційну характеристику учня; вміння використовувати засоби навчального матеріалу для формування професійної спрямованості учнів [3]. Отже, проявляється даний компонент у рівні оволодіння технологічною культурою профорієнтаційної діяльності та вмінні застосовувати теоретичні знання в практичній діяльності. Критеріями виявлення показників цього компоненту вважається точність умінь та навичок, якість у виконанні професійних дій [3,4,9].

Зауважимо, що деякі дослідники об'єднують когнітивний та операційно-діяльнісний компоненти до змістовно-операційного, що являє собою систему психолого-педагогічних, спеціальних і методичних профорієнтаційних знань, повнота системи профорієнтаційних умінь, її глибина, логічність, цілісність і правильність, - який знаходить відображення в наступних показниках: сформованість профорієнтаційних знань, сформованість профорієнтаційних умінь, активність у застосуванні профорієнтаційних знань.

*Рефлексивна складова* готовності майбутніх учителів до профорієнтаційної роботи зі школярами відображає здатність учителя до самоконтролю, почуття відповідальності за результати діяльності навчання, ціннісно-нормативну сферу педагогічної діяльності. Чумак М.Є. частоту і ступінь прояву властивостей сформованості рефлексивного контролю власних профорієнтаційних дій з урахуванням специфіки профорієнтаційної роботи з учнями; адекватну самооцінку значущості своєї участі у вирішенні завдань професійної орієнтації; корекцію власної профорієнтаційної поведінки вважає проявами оціночно-рефлексивного компоненту готовності майбутніх учителів до профорієнтаційної роботи зі школярами [6]. Негрівода О.О. такий компонент називає емоційно-вольовим, що характеризується як: вплив емоцій та почуттів на забезпечення успішного перебігу та результативності профорієнтаційної діяльності вчителя; емоційна стійкість, відсутність почуття страху, хвилювання, витримка в подоланні труднощів, пов'язаних із специфікою профорієнтаційної роботи; сміливість і впевненість у своїх силах, легкість і комфортність, пов'язані з можливістю

проявити свої здібності, перевірити свої уміння у практичній діяльності; впевненість у собі, як у професіоналі, переконаність в успіху, натхнення; активні, цілеспрямовані дії, самообілізація, що виражається у формі стійких емоційно-регуляторних реакцій; високий ступінь самоконтролю, саморегуляції емоційним станом, поведінкою в умовах вирішення проблем профорієнтаційної діяльності; емоційна стабільність, здатність відчувати задоволення від профорієнтаційної роботи з учнями [9]. Психолог Чорна І.М. емпіричними показниками сформованості саме емоційного компонента вважає емоційний тонус; інтерес; психічну активацію; напруженість; комфортність; тривожність. Саме у таких психічних станах проявляється оціночно-рефлексивний компонент, критеріями оцінки якого є їх стійкість, ступінь вираженості. Педагоги ж до переліку показників додають сформованість самоконтролю, сформованість самооцінки професійної адекватності, сформованість рефлексивних дій [3]. Завітренко Д.Ж. пропонує у структурі готовності майбутніх учителів до профорієнтаційної роботи зі школярами виділити Я-компонент. Показниками його є ціннісні орієнтації (змістовність яких характеризує рівень самосвідомості особистості та її зрілість) та самооцінка (що характеризує відповідність суб'єктивної оцінки самого себе, власних фізичних сил і розумових здібностей, вчинків, мотивів, мети і завдань своєї поведінки, свого відношення до оточуючих, до інших людей і до самого себе по відношенню до реального прояву зазначених характеристик у повсякденних вчинках і діях). Критеріями виявлення показників цього компоненту дослідниця вважає стійкість і змістовність ціннісних орієнтацій та адекватність самооцінки [4]. Зазначимо, що, як пропонує Чорна І.М., саме єдність мотиваційного та емоційного компонентів готовності утворює феномен психологічної налаштованості, а когнітивний та операційно-діяльнісний компоненти в єдності утворюють феномен професійної підготовленості [3].

Отже, можна зробити висновок, що у психолого-педагогічних дослідженнях пропонуються вельми загальні та неконкретизовані з урахуванням особливостей предметних дисциплін та сфер професійної орієнтації підходи до встановлення змісту складових готовності майбутніх учителів до профорієнтаційної роботи зі школярами. Разом з тим його уточнення дозволить теоретично обґрунтувати, розробити та реалізувати практично значущу модель підготовки майбутніх учителів до профорієнтаційної діяльності зі школярами, потреба у якій є актуальною проблемою професійної педагогічної освіти.

Узагальнюючи нароби вчених щодо готовності майбутніх учителів до роботи з професійної орієнтації школярів можна запропонувати уточнену структуру готовності майбутніх учителів інформатики до професійної орієнтації школярів на ІТ-спеціальності, наведену у таблиці 2. Зауважимо, що виділені структурні компоненти готовності майбутнього вчителя інформатики до профорієнтаційної діяльності зі школярами на ІТ-спеціальності тісно пов'язані, доповнюють один одного, взаємовпливають та взаємодіють між собою.

**Висновки та перспективи подальших наукових розвідок.** Таким чином, уточнена структура готовності майбутніх учителів інформатики до професійної орієнтації школярів на ІТ-спеціальності (як сукупності відповідних загальних та спеціальних знань, умінь та навичок, стійкого бажання здійснювати цю діяльність та здатності оцінювати рівень власної підготовки та підвищувати його) включає в себе мотиваційно-ціннісний, когнітивний, практично-діяльнісний та рефлексивно-оцінювальний компоненти. Перспективою подальших наукових досліджень постає розробка онволеного змісту складових готовності майбутніх учителів інформатики до професійної орієнтації школярів з урахуваннями сучасних особливостей ІТ-галузі як сфери професійної орієнтації та специфіки викладання в загальноосвітній

школі навчального предмету «Інформатика». Проведене уточнення структури готовності майбутніх учителів інформатики до професійної орієнтації школярів, встановлення рівнів та критеріїв її сформованості має стати основою для обґрунтування та створення практично затребуваної моделі підготовки майбутнього вчителя інформатики до професійної орієнтації школярів на ІТ-спеціальності.

Таблиця 2.

**Структура готовності майбутніх учителів інформатики до професійної орієнтації школярів на ІТ-спеціальності**

|                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |  |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
| <i>Готовність майбутніх учителів інформатики до професійної орієнтації школярів на ІТ-спеціальності</i> | Мотиваційно-ціннісний компонент                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |  |
|                                                                                                         | <ul style="list-style-type: none"> <li>- сформовані потреби, мотиви, цілі, інтереси вчителя у проведенні профорієнтаційної роботи зі школярами на ІТ-спеціальності;</li> <li>- розуміння вчителем соціальної та особистісної значущості ефективного вирішення проблеми професійного самовизначення школярів в ІТ-галузі;</li> <li>- усвідомлення вчителем виключної ролі навчального предмету «Інформатика» у сприянні успішному професійному самовизначення учнів в ІТ-галузі та власної відповідності за його педагогічну підтримку;</li> <li>- сформовані особистісні якості вчителя, що забезпечують його активність, цілеспрямованість та наполегливість у здійсненні професійної орієнтації школярів на ІТ-спеціальності та готовності до власного професійного удосконалення у вказаному напрямі.</li> </ul>                                                                   |  |
|                                                                                                         | Когнітивний компонент                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |
|                                                                                                         | <ul style="list-style-type: none"> <li>- базові знання вчителя щодо основ здійснення професійної орієнтації школярів на ІТ-спеціальності (складові професійної орієнтації, варіативні методи та форми профорієнтаційної діяльності, етапи профорієнтаційної роботи зі школярами тощо);</li> <li>- спеціальні знання вчителя щодо здійснення професійної орієнтації школярів на ІТ-спеціальності (обізнаність про специфіку ІТ-галузі як сфери професійної орієнтації, знання про тренди розвитку сучасного ринку ІТ-професій, знання психологічних засад профорієнтаційної роботи на ІТ-спеціальності зі школярами різних вікових категорій, методик профорієнтаційної діагностики школярів на ІТ-спеціальності).</li> </ul>                                                                                                                                                          |  |
|                                                                                                         | Практично-діяльнісний компонент                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |  |
|                                                                                                         | <ul style="list-style-type: none"> <li>- базові психолого-педагогічні уміння (щодо практичного застосування теоретичних засад здійснення педагогічного супроводження процесу професійного самовизначення школярів);</li> <li>- спеціальні уміння (організаційні (організація та проведення профорієнтаційних заходів), координаційні (координація участі школярів у профорієнтаційних заходах), діагностичні (проведення профорієнтаційної діагностики та відбору), консультативні (надання консультативної допомоги з питань профорієнтації учням та їх батькам), спрямовуючі (індивідуальне спрямування профорієнтаційної траєкторії учнів), регулюючі (регулювання профорієнтаційної роботи зі школярами мережними засобами інформаційно-комунікаційних), посередницькі (підтримка взаємодії школярів із представниками ІТ-індустрії з питань професійної орієнтації)).</li> </ul> |  |
|                                                                                                         | Рефлексійно-оцінювальний компонент                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |
|                                                                                                         | <ul style="list-style-type: none"> <li>- здатність до оцінювання ефективності результатів проведення власної профорієнтаційної роботи зі школярами на ІТ-спеціальності за різними критеріями; оцінка власної готовності до її здійснення в динамічних умовах ринку праці, оновлення ІТ-професій та реформування системи професійної підготовки.</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |

**СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ**

1. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.kharkivosvita.net.ua/files/Rozv\\_osviti.pdf](http://www.kharkivosvita.net.ua/files/Rozv_osviti.pdf).
2. Олефіренко Н.В. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до проектування дидактичних електронних ресурсів: монографія / Н.В.Олефіренко. – Х.: ХНПУ імені Г.С.Сковороди, 2014. – 330 с.
3. Чорна І.М. Формування психологічної готовності майбутнього вчителя до профорієнтаційної роботи у школі старшокласниками [Текст] : автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня канд. псих. наук. Спец. 19.00.07 – пед. та вік. псих. / І.М.Чорна; Міністерство освіти і науки України, НПУ імені М.П.Драгоманова. – Київ, 2003. – 20 с.
4. Завітренко Д. Ж. Формування в майбутніх вчителів технологій готовності до професійної орієнтації учнів основної школи [Текст] : автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. пед. наук : 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / Д.Ж.Завітренко; Кіровоградський держ. пед. ун-т ім. В. Винниченка. – Кіровоград, 2013. – 20 с.
5. Пшеничнов А.Н. Формирование готовности к профориентационной работе с учащимися у студентов педагогического вуза : диссертация ... канд. пед. наук: 13.00.08 / А.Н.Пшеничнов [Место защиты: Шуйс. гос. пед. ун-т]. – Шуя, 2009. – 190 с.
6. Чумак М.Є. Рівні сформованості готовності до профорієнтаційної роботи з учнями загальноосвітніх навчальних закладів в умовах профілізації навчання та методи їх визначення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.nbuv.gov.ua/old\\_jrn/soc\\_gum/znprk\\_ped/2012\\_18/r2/p2\\_16.pdf](http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/soc_gum/znprk_ped/2012_18/r2/p2_16.pdf).
7. Курочкина Л.В. Формирование готовности будущего педагога к деятельности классного руководителя по педагогическому сопровождению профессионального самоопределения старшеклассников : диссертация ... канд. пед. наук: 13.00.08 / Л.В.Курочкина [Место защиты: Марийский государственный университет]. – Йошкар-Ола, 2015. – 198 с.
8. Утегенова М.Б. Педагогические условия формирования готовности будущих учителей к профориентационной работе в школе. [Текст] : Автореферат диссертации на соискание научной степени канд. пед. наук. Спец.13.00.01 теория и история педагогики / М.Б. Утегенова; Министерство образования России. Челябинский государственный (Челябинск), 1993. – 20 с.
9. Негрівода О. О. Підготовка майбутніх учителів до професійно орієнтаційної роботи зі старшокласниками [Текст] : автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня канд. пед. наук. Спец.13.00.04 теорія і методика професійної освіти / О. О. Негрівода; Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського» (Одеса). : ДЗПНПУ імені К.Д.Ушинського, 2012. – 20 с.
10. Віаніс-Трофименко К. Б. Мотивація педагога як умова зростання професійної компетентності // Педагогічні шляхи реалізації загальноєвропейських цінностей у системі освіти України. – Харків : Стиль-Іздат, 2005. – С. 36-42.
11. Парховнюк Г.О. Компоненти готовності майбутнього вчителя інформатики до профорієнтаційної діяльності зі старшокласниками [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://core.ac.uk/download/pdf/12082866.pdf>.

**Пономарьова Н.О. Сущность и структура готовности будущих учителей информатики к проведению профориентационной работы со школьниками.**

*Неотъемлемой частью учебно-воспитательного процесса в общеобразовательной школе является профессиональная ориентация учащихся, а подготовка школьников к профессиональному самоопределению - одна из важных и социально значимых задач профессиональной педагогической деятельности учителя. В статье проведен анализ и обобщение современных подходов к определению сложного и многоаспектного понятия готовности будущих учителей информатики к профориентационной работе со школьниками. Готовность будущего учителя к проведению профориентационной работы со школьниками рассматривается как совокупность соответствующих общих и специальных знаний, умений и навыков, устойчивого желания осуществлять эту деятельность и способности оценивать уровень своей подготовки и повышать его. На основании сравнительного анализа основных подходов к выделению составляющих готовности будущего учителя к проведению профориентационной работы со школьниками в ее структуре выделены мотивационно-ценностный, когнитивный, практически-деятельностный и рефлексивно-оценочный компоненты. Перспективой дальнейших научных исследований определена разработка обновленного содержания составляющих готовности будущих учителей информатики к профессиональной ориентации школьников с учетом современных особенностей ИТ-отрасли как сферы профессиональной ориентации и специфики преподавания в общеобразовательной школе учебного предмета «Информатика».*

**Ключевые слова:** подготовка будущих учителей информатики, профориентационной работе, готовность к проведению профориентационной работы, компоненты готовности, мотивационно-ценностный компонент, когнитивный компонент, практически-деятельностный компонент, рефлексивно-оценочный компонент.

**Ponomarova N. Essence and structure of readiness of future teachers of informatics to professional orientation of pupils.**

*Preparing the pupils for professional self-determination is an integral part of the educational process in a secondary school and is an important and socially relevant problem of teacher's professional pedagogical activity. The article is devoted to the analysis and generalization of modern approaches to the definition of a complex and multidimensional notion of readiness of the future informatics teachers to the work of professional orientation with pupils. Readiness of the future teacher to work of professional orientation with pupils is regarded as the totality of the relevant general and specialized knowledges and skills, sustainable desire to implement this activity and the ability to evaluate and improve own skills of this activity. Based on a comparative analysis of the main approaches to allocation the components of readiness of the future teachers to the work of professional orientation with pupils, in its structure is highlighted: motivational-valuation, cognitive, practical-activity and reflective-evaluative components. The perspective of future researches is determined in the way to the updated content of readiness of the future informatics teachers to professional orientation of pupils in accordance with the modern special features of IT industry as a sphere of professional orientation and specifics of teaching in a secondary school of a subject "Informatics".*

**Keywords:** preparation of future Informatics teachers, guidance, willingness to implement career guidance, components of readiness, motivational and valuable component, cognitive component, a practical-active component, reveals-evaluation component.